

as a basis of the improvement of organizational and methodical positions of corporations accounting. Methods of modeling and correlation-regression analysis are used to determine approaches to organization and methods of accounting and analytical support of corporations in terms of integrated CISC. Graphic method is applied for a visual representation of statistical data.

Results. The research determines the approaches to understanding the essence of the corporation, a corporate association (association of companies that recognized entity with distributed ownership rights in the form of shares) and as a form of association (form business combination realized through a combination of resources of potential participants with the delegation of authority to their top management body in order to achieve socio-economic effect), allowing to identify the specifics of the corporation as a form of association of enterprises in the context of determining factors influencing the construction of an integrated computer information system for the implementation of accounting and analytical maintenance of resource potential of the corporation.

Key words: integration, integrated computer information systems, identification, corporation, corporate governance, corporate law, resource potential.

УДК 657.221

Шепелюк В. А.,
канд. екон. наук,
старший викладач

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: vera-ronya@yandex. ua

**ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЯ»
ДЛЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ
ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА**

UDC 657.221

Shepeliuk V. A.,
PhD in Economic sciences,
Senior Lecturer

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: vera-ronya@yandex. ua

**DEFINITION OF «INFORMATION» FOR ACCOUNTING
AND ANALYTICAL SUPPORT IN THE MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE
ECONOMIC SECURITY**

Мета. Мета статті — на основі узагальнення та аналізу наукових джерел визначити і скоригувати поняття «інформація» для обліково-аналітичного забезпечення в управлінні економічною безпекою підприємства.

Методи. У ході дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми пізнання, а саме методи теоретичного узагальнення і порівняння, аналізу і синтезу для уточнення сутності поняття «інформація».

Результати. На підставі проведеного дослідження проаналізовано існуючі підходи до визначення категорійного поняття «інформація» та, розглядаються основні

© В. А. Шепелюк, 2017

напрями здійснення обліково-аналітичної діяльності, її зміст та роль у підготовці інформації, що використовується для прийняття рішень, пов'язаних із забезпеченням стабільного функціонування суб'єктів господарювання.

Ключові слова: обліково-аналітичне забезпечення, облік, аналіз, інформація, економічна безпека.

Постановка проблеми. На сучасних українських підприємствах відбулися зміни у еволюції функцій управління; так, планування трансформувалося в програмно-цільове планування (бюджетування), управління збутом та реалізацією — в маркетинг, бухгалтерський, статистичний, оперативний обліку та економічний аналіз — в систему обліково-аналітичного забезпечення управління. Усе це обумовлює необхідність здійснення системної інтеграції різних функцій управління підприємством, створення організаційної та методологічної основи для інформаційної підтримки процесу прийняття рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначена проблематика перебуває в полі зору вчених. Дослідженню її різноманітних аспектів присвятили свої праці такі вчені: С. П. Барановська, І. А. Бланк, Ф. Ф. Бутинець, О. М. Брадул, Р. Ф. Бруханський, В. О. Волощук, О. Д. Гудзинський, Н. В. Голячук, В. М. Жук, А. Г. Загородній, Т. Г. Камінська, Н. М. Малюга, В. С. Сідак та інші. Враховуючи велику кількість проведених наукових досліджень, це питання є актуальним. Проте, незважаючи на досить широкий спектр досліджень вітчизняних і зарубіжних учених із цієї тематики, окремі питання дотепер залишаються опрацьованими недостатньо. Зокрема, недостатньо дослідженими слід визнати питання термінології, пов'язаної з процесом збору та обробки інформації для управління підприємством.

Метою статті є аналіз визначень та сутності поняття «інформація» в контексті її застосування у сфері обліково-аналітичної системи забезпечення в управлінні економічною безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. За сучасних умов інформацію розглядають як четвертий чинник виробництва поряд з фінансовими, матеріальними й трудовими ресурсами, тому що вона є специфічною формою взаємозв'язків як між окремими підрозділами підприємства, так і в цілому із зовнішнім середовищем. Інформація обслуговує всі функції управління — від підготовки й ухвалення рішення до підведення підсумків отриманих результатів, містить відомості про методи і способи управління, які необхідні для забезпечення ефективного функціонування підприємства й досягнення поставлених цілей.

У основі обліково-аналітичного забезпечення знаходиться інформація, тобто сукупність відомостей про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, яку використовують для оцінки й аналізу економічних явищ та процесів управлінських рішень. Потрібно зауважити, що управління економічною безпекою підприємства є постійним процесом отримання інформації про рівень безпеки та ймовірність виникнення загроз і ризиків [1].

У перекладі з латині «інформація» означає буквально «ознайомлення», «роз'яснення», «викладення». До середини ХХ століття, а точніше — до 40-х років, термін «інформація» розглядався в науці як синонім категорій «відомості», «дані», «повідомлення».

У науковій літературі вперше інформація як економічна категорія була застосована А. Хартом при визначенні причин успіху діяльності фірм у сфері фінансів. Серед вітчизняних економістів, що досліджували роль інформації в економіці в рамках мікропідходів, Д. Плахотний, А. Московський, Р. Малахіна та інші, які найбільш повно розкрили природу інформаційних ресурсів та інформаційного продукту [2, с. 83].

Законодавче поняття категорії «інформація» наводиться у ст. 1 Закону України «Про інформацію» № 2657-ХІІ від 2 жовтня 1992 р. (надалі — Закон «Про ін-

формацію»): документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому середовищі [3]. Визначення категорії «інформація» містить і Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січня 2003 року (надалі — ЦК України). Зокрема, ч. 1 ст. 200 ЦК України визначає інформацію як документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що мали або мають місце у суспільстві, державі та навколишньому середовищі [4]. Як бачимо, базовий акт цивільного права визначає інформацію аналогічно Закону «Про інформацію», з тією лише різницею, що включає до інформації події та явища, які відбувалися або відбуваються, залишаючи, тим не менш, відомості про майбутнє поза своєю увагою.

У сучасному стані більшість вчених прагнуть визначати інформацію через категорію «відомості», слідом за ст. 1 Закону «Про інформацію» та ст. 200 ЦК України.

У тлумачному словнику С. І. Ожегова інформація трактується як відомості про навколишній світ і процеси, які в ньому протікають, сприймані людиною або спеціальним пристроєм; а також відомості про становище справ, про стан чого-небудь [5]. Н. М. Малюга визначає, що інформація — це знання, відомості, дані, які отримують та нагромаджують в процесі розвитку науки та в практичній діяльності людей [6]. Д. О. Біленська трактує категорію «інформація» як «відомості про осіб, предмети, факти, події, явища і процеси незалежно від форми їх вираження, які пов'язані з настанням юридичних наслідків» [7].

В. В. Бірюков пропонує визначати — це явище, як «відомості або дані, порядок використання яких, незалежно від способу їх подання зберігання або організації, підлягає правому регулюванню» [8].

Отже, інформація в загальному розумінні це система відомостей про певні процеси, події, ситуації тощо. Інформація є об'єктом фіксації події, збереження, передання та трансформації з метою використання у будь-якій сфері діяльності.

В управлінському процесі використовують різні види інформації: наукову, технічну, виробничу, правову, соціальну, економічну тощо. Однак основним видом інформаційного забезпечення процесу управління на рівні суб'єктів господарювання є економічна інформація, під якою розуміють таку, що характеризує виробничі відносини в суспільстві.

Економічна інформація є інструментом управління і водночас належить до його елементів, її потрібно розглядати як один із різновидів управлінської інформації, яка забезпечує розв'язування задач організаційно-економічного управління народним господарством. Отже, економічна інформація — один із найбільш масових різновидів інформації, що відображає процеси виробництва, розподілу, обміну і споживання матеріальних благ та послуг.

Економічна інформація досить неоднорідна, вона має складну схему взаємозв'язків окремих її видів. Специфічними ознаками економічної інформації є: її залежність від об'єкта управління; переважання у формі подання даних алфавітно-цифрових знаків; необхідна висока точність результатів обчислень та оформлення їх у виді, зручному для сприйняття людиною; значне поширення документів як носіїв вхідних даних та результатів обробки; великі обсяги оброблюваної інформації; можливість одержання значної кількості похідних даних у разі обробки тих самих показників за різною методикою, постійне нагромадження й тривале зберігання.

Ширше і глибше економічну інформацію можна охарактеризувати як сукупність відомостей, пов'язаних із функціонуванням і управлінням економікою, тобто плануванням, обліком, контролем тощо. Польська дослідниця Йоланта Стажевська, зокрема, зазначає, що використовувана для потреб управління інформація дозволяє реалізувати функції планування, організації, керівництва, мотивації та контролю [9].

Різновидами економічної інформації є облікова інформація та інформація аналізу господарської діяльності, яким притаманні як спільні властивості, так і низка специфічних особливостей.

Обліково-аналітична інформація є результатом функціонування відповідної системи забезпечення.

У економічній літературі зустрічаються різні підходи до трактування терміну «обліково-аналітичне забезпечення».

Так, Т. М. Безродна під обліково-аналітичним забезпеченням розуміє процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості. Термін «забезпечення», на думку автора, означає виконання, гарантування здійснення процесу постачання обліково-аналітичної інформації системі управління [10].

На думку В. В. Вольської, обліково-аналітичне забезпечення являє собою сукупність процесу збору, підготовки, реєстрації та зведення облікової інформації підприємств залежно від законодавчо встановленої системи ведення обліку і проведеного на основі цієї інформації глибокого аналізу із застосуванням певних методів і прийомів [11, с. 86]

З наведених визначень бачимо, що науковці в основному трактують термін «обліково-аналітичне забезпечення» як процес збору інформації за рахунок обліку та аналізу для цілей управління.

Обліково-аналітична інформація формується в результаті роботи бухгалтерії та економічної служби підприємства. Така система має забезпечувати користувачів, тобто суб'єктів безпеки, всією необхідною інформацією, що міститься в облікових реєстрах та внутрішньогосподарській звітності, і тим самим створювати умови для об'єктивної оцінки ситуації, встановлення фактичного рівня безпеки, ступеня впливу певної загрози тощо та прийняття обґрунтованих адекватних рішень. Обліково-аналітичне забезпечення містить інформацію, яку надає бухгалтерський облік, та інформацію, яка створюється із застосуванням методів економічного аналізу.

Обліково-аналітична інформація є основою для прийняття рішень з організації, планування й регулювання господарської діяльності підприємства. Особливості облікової інформації залежать від видів обліку (оперативний, бухгалтерський, статистичний), форми бухгалтерського обліку (таблично-автоматизована, діалогова, безпаперова), від джерел і методів формування змінної та умовно-постійної інформації та алгоритму їх машинної обробки.

Саме тому обліково-аналітична інформація повинна відповідати таким вимогам:

- чітко і достовірно відображати в зовнішній та внутрішній звітності всі господарські операції, що здійснюються на підприємстві;
- подавати суб'єктам безпеки інформацію про поточний рівень економічної безпеки шляхом розрахунку найважливіших якісних та кількісних показників;
- виявляти, ідентифікувати й відстежувати розвиток внутрішніх та зовнішніх викликів, ризиків і загроз;
- протистояти промисловому шпигунству та витоку конфіденційної інформації;
- формувати інформаційну базу для прийняття рішень у процесі управління економічною безпекою підприємства [12].

Облікові дані відображають фактичний стан виробничо-господарської діяльності підприємства і є інформаційною моделлю виробництва. Крім відображення дійсного стану об'єкта, на облікову інформацію покладається й ретроспективна функція, що потребує тривалого зберігання цієї інформації (у виді форм бухгалтерської звітності).

Висновки. Отже, обліково-аналітичне забезпечення являє собою сукупність процесу збору, підготовки, реєстрації та зведення облікової інформації підприємств залежно від законодавчо встановленої системи ведення обліку і проведеного на основі

цієї інформації глибокого аналізу із застосуванням певних методів і прийомів. Обліково-аналітична інформація дозволяє ефективно реалізувати основні функції управління — бухгалтерський облік і звітність, контроль і регулювання, аналіз і планування, що являють собою процес безперервних, взаємопов'язаних дій, які утворюють замкнутий цикл управління.

Список літератури/References

1. Гнилицька, Л. В. Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л. В. Гнилицька // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля : науковий журнал. — Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2011. — № 3 (157). — С. 57–65.

Nnylytska, L. V. (2011). *Oblikovo-analitychna informatsiia yak vyznachalnyi chynnyk zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia* [Accounting and analytical information as a determining factor of economic security of business entities]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia* [Bulletin of Volodymyr Dal Eastern Ukrainian National University]. Luhansk, SNU im. V. Dalia Publ., no. 3 (157), pp. 57–65.

2. Вереvченко, А. П. Информационные ресурсы для принятия решений : учеб. пособие / А. П. Вереvченко [и др.]. — М. : Академ. проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2002. — 560 с.

Verevchenko, A. P. (2002). *Informatsionnye resursy dlya prinyatiya resheniy* [Information resources for decision-making]. Ekaterinburg, Delovaya kniga Publ., 560 p.

3. Закон України «Про інформацію» № 2657-ХІІ від 2 жовтня 1992 р. : станом на 01.01.2017 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

The Vorkhovna Rada of Ukraine (1992). *Zakon Ukrainy «Pro informatsiiu»* [Law of Ukraine «On information»] of no. 2657 2.10.1992. Available at : <http://zakon3.rada.gov.ua>.

4. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січня 2003 року : станом на 01.01.2017 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

The Vorkhovna Rada of Ukraine (2003). *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy* [The civil code of Ukraine] no. 435 16.01. 2003. Available at : <http://zakon5.rada.gov.ua>.

5. Ожегов, С. И. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. — М., 1992.

Ozhegov, S. I., Shvedova, N. Yu. (1992). *Tolkovyy slovar' russkogo yazyka* [Explanatory dictionary of the Russian language]. Moscow.

6. Малюга, Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Н. М. Малюга ; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир : ПП «Рута», 2003. — 476 с.

Maliuha, N. M. (2003). *Naukovi doslidzhennia v bukhhalterskomu obliku* [Research in accounting]. Zhytomyr, PP Ruta Publ., 476 p.

7. Біленська, Д. О. Визначення інформації в концепції антропоцентричного підходу [Електронний ресурс] / Д. О. Біленська. — Режим доступу : http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/2.2013/33.pdf.

Bilenska, D. O. (2013). *Vyznachennia informatsii v kontseptsii antropotsentrychnoho pidkhotu* [The definition of information in the concept of an anthropocentric approach] Available at : http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/2.2013/33.pdf.

8. Бірюков, В. В. Теоретичні основи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів : [монографія] / В. В. Бірюков // Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. — Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2009. — 664 с.

Biriukov, V. V. (2009). *Teoretychni osnovy informatsiino-dovidkovoho zabezpechennia rozsliduvannia zlochyniv* [The theoretical foundations of information security of the investigation of crimes]. Luhansk, RVV LDUVS Publ., 664 p.

9. Staszevska Jolanta. Systemy informacyjne w zarzadzaniu organizacjami // Обліково-аналітичні системи суб'єктів господарської діяльності в Україні : науковий збірник ЛНУ ім. І. Франка. — Львів, 2005. — С. 78–83.

Staszevska, Jolanta (2005). Systemy informacyjne w zarzadzaniu organizacjami. *Oblikovo-analitychni systemy subiektiv hospodarskoi diialnosti v Ukraini* [Accounting and analytical systems of business entities in Ukraine]. Lviv, pp. 78–83.

10. Безродна, Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття [Електронний ресурс] / Т. М. Безродна // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. — № 10 (128) 2008. — Частина 2. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSunu/2008_10_2/bezrodna.pdf.

Bezrodna, T. M. (2008). *Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia pidpriemstvom: vyznachennia sutnosti poniattia* [Accounting and analytical support of enterprise management: definition of essence of concept]. *Visnyk Shkhdnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia* [Bulletin of Volodymyr Dal Eastern Ukrainian National University], no. 10 (128). Available at : <http://www.nbu.gov.ua>.

11. Вольська, В. В. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств / В. В. Вольська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. — 2012. — № 3 (24). — С. 83–88.

Volska, V. V. (2012). *Metodychni pidkhody do oblikovo-analitychnoho zabezpechennia ta audytu upravlinskoï diialnosti ahrarnykh pidpriemstv* [Methodological approaches to accounting and analytical support and audit of management activities of agricultural enterprises]. *Problemy teorii ta metodologii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu* [Problems of theory and methodology of record-keeping, control and analysis], no. 3 (24), pp. 83–88.

12. Управління фінансово-економічною безпекою : навч. посібник [О. А. Кириченко, С. М. Лаптев, П. Я. Пригунов, О. І. Захаров та ін.] ; за ред. чл.-кор. АПН України, проф. В. С. Сідака. — К.: Дорадо-Друк, 2010.

Kyrychenko, O. A., Laptiev, S. M., Pryhunov, P. Ya., Zakharov O. I. & other (2010). *Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu* [Management of financial and economic security]. Kyiv, Dorado-Druk Publ.

Цель. Цель статьи — на основе обобщения и анализа научных источников определить и скорректировать понятие «информация» для учетно-аналитического обеспечения в управлении экономической безопасностью предприятия.

Методика. В ходе исследования применены общенаучные и специальные методы и приемы познания, а именно методы теоретического обобщения и сравнения, анализа и синтеза для уточнения сущности понятия «информация».

Результаты. На основании проведенного исследования проанализированы существующие подходы к определению категориального понятия «информация» и рассматриваются основные направления осуществления учетно-аналитической деятельности, ее содержание и роль в подготовке информации, используемой для принятия решений, связанных с обеспечением стабильного функционирования субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: учетно-аналитическое обеспечение, учет, анализ, информация, экономическая безопасность.

Objective. On the basis of generalization and analysis of scientific sources to identify and correct the concept of «information» for accounting and analytical support in the management of economic safety of the enterprise.

Methods. The study uses General scientific and special methods and techniques of cognition, namely, the methods of theoretical generalization and comparison, analysis and synthesis to clarify the nature of «information».

Results. On the basis of the study the existing approaches to the definition of categorical concepts «information» is analyzed and the main directions of implementation of accounting and analytical activity, its content and role in the preparation of information used for decision-making related to ensuring the stable functioning of economic entities are discussed..

Key words: accounting and analytical support, accounting, analysis, information, economic security.

Надійшла до редакції 24.03.2017